

**Øyer
kommune**
Lev i Øyer!

Økonomi- og handlingsplan 2016-2019

INNHold

Innledning	3
Rammebetingelser for planperioden	4
Befolkningsutvikling	4
Frie inntekter.....	5
Handlingsplan 2016-2019	6
Overordnede mål	6
Fokusområder 2016	7
Bygd- og tettstedsutvikling.....	7
Oppvekst, helse og livskvalitet	8
Kulturarv, ressursforvaltning og miljø.....	9
Verdiskaping og næringsutvikling	10
Samferdsel og infrastruktur	11
Samfunnssikkerhet og beredskap	11
Resultatmål 2016	12
Økonomiplan 2016 - 2019	14
Handlingsregler	14
Gjeldsutvikling.....	14
Risikofaktorer	15
Driftsbudsjettet	16
Investeringsbudsjettet.....	18

INNLEDNING

I april 2014 vedtok kommunestyret i Øyer Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2025, med mål og retning for hvordan Øyersamfunnet skal utvikle seg fram mot 2025.

Økonomi- og handlingsplanen er handlingsdelen til kommuneplanen, etter plan- og bygningslovens § 11-1, og skal vise hvordan Øyer kommune skal følge opp målsettinger i kommuneplanen de kommende år. Økonomi- og handlingsplan 2015-2018 ble som den første fireårsplanen etter vedtak av ny samfunnsdel bygget opp etter ny struktur, for å bedre sammenhengen mellom samfunnsdelen og det øvrige plan- og styringssystemet. Den nye strukturen videreføres i kommende fireårsperiode, men mindre justeringer.

Økonomi- og handlingsplanen er også økonomiplan etter kommunelovens § 44. Øyer kommune står overfor økonomiske utfordringer i planperioden. Totalt sett har kommunen et høyere aktivitetsnivå i 2015 enn det kommunens inntekter tilsier. Med de betydelige investeringene som nå gjennomføres vil den økonomiske situasjonen være anstrengt. Ytterligere investeringer er foreslått at holdes på et svært moderat nivå i planperioden.

Det kreves både politisk og administrativ vilje og evne til omstilling for å klare leveransen av kommunale tjenester i årene framover. Her er kommunen allerede på god veg, det tenkes og gjøres mye nytt. Vi må fortsette å ha fokus på å utfordre etablerte sannheter for å finne gode løsninger i trange økonomiske tider. Budsjettet bygger på at det vil være bedre å effektivisere innenfor dagens struktur enn å gjennomføre betydelige strukturendringer.

Kommunen er også i den situasjonen at man trår på gass og brems samtidig. Det satses offensivt med utbygging av Øyer Helsehus, nytt boligfelt i Trodal og stort trykk i hytte- og reiselivssegmentet. Kommunen må fortsatt levere «mer for mindre» for å holde oss innenfor budsjett. Saldert budsjett for 2016 for enhetene er på linje med budsjettet for 2015. Enkelte enheter vil likevel måtte gjennomføre strukturelle tilpasninger for å komme ned på et aktivitetsnivå som reelt sett er tilpasset det budsjettet som vedtas av kommunestyret. Dette blir en krevende omstilling som forutsetter at vi jobber målrettet og effektivt, samt at vi evner å forenkle så mye som mulig.

Kommunestyret vedtok i 2015 å innføre 3-nivå som organisasjonsstruktur i Øyer kommune. Målene med organisasjonsendringen er å bedre samhandling innenfor kommunens primære oppgaver, å utvikle det strategiske helhetsansvaret og få en tydeligere kommuneledelse. Fra 2016 vedtas budsjettet politisk på sektornivå, med videre administrativ delegering til enhetsnivå.

Den pågående prosess med kommunesammenslåing blir trolig stanset i 2015, men vil mest sannsynlig komme på kartet igjen i løpet av 4-årsperioden.

Rådmannen legger frem et budsjett for 2016-19 som er i balanse og skal ta kommunen gjennom fire trange økonomiske år. Budsjettet krever at vi tenker nytt og kreativt i hele perioden og inspirerer våre dyktige medarbeidere til å finne nye gode løsninger som reduserer kostnader og gir bedre tjenester.

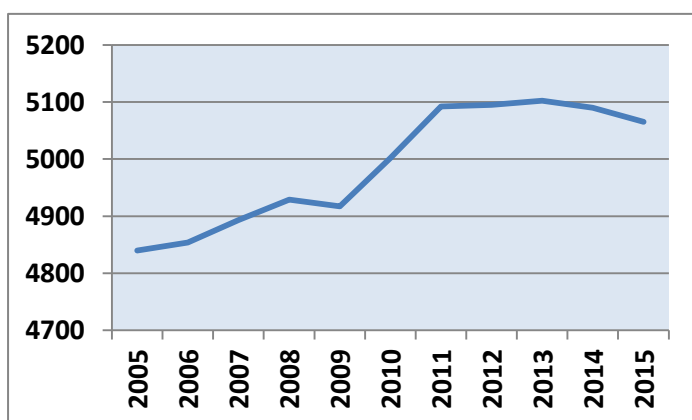
Sveinar Kildal
Rådmann

RAMMEBETINGELSER FOR PLANPERIODEN

BEFOLKNINGSUTVIKLING

Befolkningsutvikling i kommunen framover er en sentral rammebetingelse. Befolkningsvekst gir en rekke muligheter, samtidig som det gir utfordringer. Økt befolkning tilfører kommunen aktivitet, nye impulser og høyere inntekter, og bidrar til å skape omdømme som en attraktiv kommune. Samtidig må det legges til rette for veksten ved utvikling av kommunale tjenester som barnehage, skole og helse- og omsorgstjenester. Befolkningssammensetningen framover er også avgjørende, både i forhold til inntekter gjennom rammetilskudd og dimensjonering av tjenestetilbud.

UTVIKLING I FOLKETALL 2005-2015

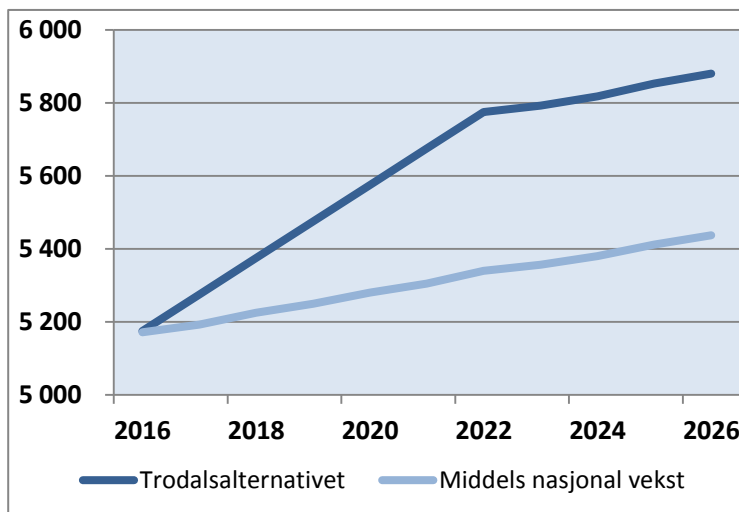

Øyer er en av få kommuner i regionen som over lengre tid har hatt befolkningsøkning. Fra 2005 til inngangen av 2015 økte folketallet fra 4.854 innbyggere til 5.065. Dette er en økning på 4,6 %. Fra 2013 har det vært en svak nedgang i folketallet i Øyer.

PROGNOSE 2016-2026

Fram til 2013 har Øyer fulgt SSBs befolkningsframskrivninger for medium nasjonal vekst, men med noe raskere vekst. For årene framover er det behov for å hensynte effekten av boligområdet Trodal, der det planlegges 200 nye boenheter, med innflytting fra 2016.

Da det er grunn til å tro at befolkningsveksten i Øyer vil avvike fra SSBs framskrivninger er det laget et eget Trodalsalternativ for kommunen, som bygger på medium vekst, men med raskere og høyere vekst i de yngre befolkningsgruppene. Med Trodalsalternativet vil Øyer passere 6.000 innbyggere innen 2030.

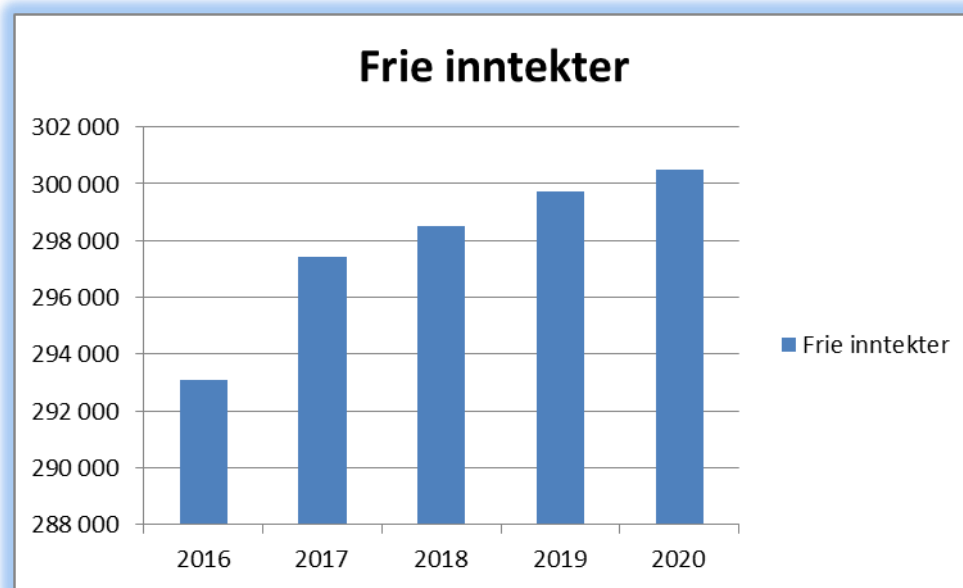

FRIE INNTEKTER

Kommunenes inntektssystem er et system for fordeling av statlig rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner bygd på objektive kriterier. Formålet med inntektssystemet er å jevne ut de økonomiske forutsetningene for å få et likeverdig tjenestetilbud for landets innbyggere, uavhengig av hvilken kommune de tilhører.

Frie inntekter er inntekter som kommunen fritt kan disponere innenfor rammen av gjeldende lover og regler, i hovedsak er dette sammensatt av skatteinntekter og rammeoverføringer.

Diagrammet under viser forventet utvikling av Øyer kommunes frie inntekter i perioden 2016 -2020.

Fra og med 2016 er det lagt inn en betydelig økning i frie inntekter på grunn av økt innbyggertall som følge av utbygging i Trodal. Denne økningen var opprinnelig forutsatt i 2016, men er forskjøvet ett år på grunn av utbyggingstakten. Dette er en usikker forutsetning og utviklingen må følges nøye.

Prognoser over innbyggertall fordelt på alderskategorier, dersom en ser bort fra Trodalutbyggingen, er ugunstig i forhold til rammetilskuddet. Det er lagt til grunn at denne negative effekten veies opp som følge av sammensetningen av nye innbyggere i Trodal, der det forventes en betydelig andel yngre og barnefamilier.

Ordinære skjønnsmidler fra Fylkesmannen på til sammen to millioner kroner er forutsatt uendret i planperioden.

HANDLINGSPLAN 2016-2019

Handlingsplan og Økonomiplan 2016-2019 redegjør for hovedtrekkene i den planlagte virksomheten i Øyer kommune de kommende fire år. **Handlingsdelen** gir en verbalbeskrivelse av prioriterte og planlagte tiltak og aktiviteter. **Økonomiplanen** redegjør tilsvarende for det tilhørende budsjettet for fireårsperioden, fordelt på drift og investeringer.

Handlingsplanen er det elementet i kommunens planhierarki som skal ta tak i de mål og strategier som er beskrevet i kommuneplan, kommunedelplaner og temaplaner. Resonnementet som ligger til grunn er å arbeide planmessig, og omsette politiske prioriterte og vedtatte mål og strategier til praktiske *tiltak* og *aktiviteter*. Samtidig bør det være rom for å håndtere muligheter og utfordringer som samfunnsutviklingen byr på, som planverket ikke har forutsatt.

OVERORDNEDE MÅL

Fra Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2025.

1. 6.000 innbyggere innen 2025
2. Øyer har levende lokalsamfunn
3. Våre tettsteder er trivelige og aktive
4. Øyer framstår som en attraktiv hyttekommune
5. I Øyer legges det vekt på sunne holdninger og tidlig innsats gjennom hele livsløpet
6. Innbyggerne i Øyer opplever sitt lokalsamfunn som inkluderende og mangfoldig uten sosiale forskjeller
7. Barn og unge opplever mestring, trygghet og trivsel i nærmiljø, skole, barnehage og fritid
8. Øyer kommune har framtidsrettede helse- og omsorgstjenester
9. Bærekraftig og kunnskapsbasert forvaltning av naturressursene
10. Ta vare på miljø, kulturminner og kulturlandskapet gjennom bruk
11. Langsiktige og helhetlige arealbruks- og utbyggingsplaner
12. Bærekraftig klima- og energipolitikk
13. Øyer er en attraktiv kommune for investorer, eksisterende næringsliv og offentlige virksomheter
14. Et aktivt og ekspansivt landbruk i utvikling
15. Øyer er Norges beste helårsdestinasjon
16. Kommunen tiltrekker seg kreative innbyggere som etablerer nye virksomheter
17. Velfungerende og funksjonelt vegnett
18. Trygge veier for alle trafikanter
19. Godt og trygt kollektivtilbud
20. Velfungerende vann- og avløpsanlegg og annen infrastruktur
21. Forebygging av kriser er vektlagt i planverk og saksbehandling
22. Velfungerende system for beredskap
23. Sikker og god gjennomføring av krisehåndtering

FOKUSOMRÅDER 2016

I oppstarten av arbeidet med Økonomi- og handlingsplan 2016-2019 ble det gjennomført et arbeidsmøte i kommunestyret. Her tok en utgangspunkt i kommuneplanens overordnede mål, og kom med innspill på konkrete tiltak og aktiviteter.

Oppsummering av arbeidet ga tre fokusområder for 2016;

- *Aktivitet*
- *Møteplasser*
- *Tidlig innsats*

De tre fokusområdene har vært førende for prioriterte tiltak og aktiviteter i handlingsplanen, og tilhørende sektorplaner for 2016. Det har tilsvarende gitt føringer for økonomiske prioriteringer i budsjett 2016.

BYGD- OG TETTSTEDSUTVIKLING

Det er stor aktivitet i kommunen og det arbeides for tiden med tilrettelegging for flere boligområder og områder for fritidsboliger, samt næringsområder for handel og turisme og industri. For å opprettholde denne aktiviteten, og nå kommuneplanens målsettinger innenfor dette fokusområdet, kreves det tilstrekkelig kapasitet i kommunens planavdeling. Dette er særlig viktig for å kunne gjennomføre rullering av kommunedelplan for Øyer Sør i planperioden.

I følge planstrategien skulle det vært gjennomført en omfattende rullering av Boligplan for Øyer kommune. Dette er ikke gjennomført, men forutsettes gjort i planperioden. Det foreslås at ny Boligplan skal omfatte handlingsplan for boliger og boligjenester til vanskeligstilte.

Et sentralt element i lokalsamfunnsutvikling er å tilrettelegge gode kulturtilbud i kommunen, og fritidstilbud i nærmiljøet ellers. Kultursatsing og kulturtilbud blir stadig framhevet som en viktig lokal faktor for bosetting og trivsel. Revisjon av Kulturplan, som var forutsatt behandlet i 2013, vil bli satt i gang i 2016, og i ny kulturplan vil samhandling med tredje sektor inngå som tema.

PRIORITERTE TILTAK OG AKTIVITETER

- Kommuneplanens arealdel slutføres i 2016.
- Revisjon av Kommunedelplan Øyer Sør gjennomføres i løpet av planperioden.
- Revisjon av Kulturplan for Øyer kommune
- Trodal boligområde etableres med 200 boenheter. Opparbeidelse av infrastruktur er under arbeid, og de første innflyttingene forventes i 2016.
- Retaksering av eiendomsskattegrunnlaget gjennomføres.
- Utvikling av flere tiltak med offentlig-privat-samarbeid for å gjøre Øyer sentrums uterom attraktivt for fastboende og gjester.
- Større sommer- og vinterarrangement til Hafjell/Hunderfossen.
- Tettstedsutvikling Tretten – *Kunst som stedsutvikling*.

Formannskapets innstilling, 03. november 2015

- Videreutvikling av kulturskoletilbudet gjennom økt samarbeid med andre virksomheter i kommunen, og med lag, foreninger og eksterne aktører.
- Styrke aktivitetssamarbeidet med frivillige sektor.
- Vertskommune for Ungdoms-OL 2016.
- Regionalt samarbeid om ungdomsarrangement (UFO).
- Økt satsing på møteplasser og aktivitet på allerede etablerte kulturarenaer.

OPPVEKST, HELSE OG LIVSKVALITET

Fokusområdet *Oppvekst, helse og livskvalitet* er det området hvor kommunen som tjenesteprodusent har sin absolutt største andel av virksomheten. Det kommunale ansvar for barnehage, skole, helse-, omsorg- og sosialtjenester og kultureller tjenester er å finne innenfor dette området. Til sammen utgjør dette rundt 80 % av det årlige kommunale driftsbudsjettet.

Det er ønskelig med full barnehagedekning gjennom året, samtidig som de økonomiske rammene til barnehage ikke gir rom for betydelig ledig kapasitet. Fokus i planperioden bør være på kvalitet i tjenesten og utvikling av det pedagogiske tilbudet.

Grunnskolen i Øyer har jevnt over gode resultater både faglig og trivselsmessig. De faglige resultatene til siste års 10. klassinger i Øyer lå tett ved eller over både landsgjennomsnittet og Oppland. I barneskolen er det ikke tilfredsstillende resultater, spesielt i engelsk, og fokus i planperioden vil derfor være å snu denne trenden. Et annet område som vil bli prioritert er god tilpassa opplæring. Alle elever skal ha mestringsopplevelser og utfordringer som gjør at de utvikler seg positivt faglig og sosialt.

Øyer kommune har over tid hatt fokus på tidlig innsats, og det er fortsatt et mål å dreie innsatsen mot forebyggende og helsefremmende arbeid, framfor å reparere i etterkant. Samtidig skal lovpålagte tilbud til kommunens innbyggere ivaretas.

Utbygging av Øyer Helsehus gjennomføres i begynnelsen av planperioden. Dette er en betydelig investering for kommunen. Ferdigstilt vil Øyer Helsehus ha 66 rom, herav 55 rom til sykehjemsplasser, 8 rom til bokollektivplasser for demente og øvrige rom som trygghetsplasser og avlastningsplasser. Dagsenter for demente inngår også i byggeprosjektet.

Volumveksten innen pleie- og omsorgstjenester i Øyer de siste årene utfordrer de økonomiske rammene betydelig. Forventninger om at tjenestene skal finne rom for ytterligere volumøkninger stiller krav til gevinstuttak gjennom omstilling og endring. Det forventes også at tjenestene som skal gis i framtida vil bære preg av høyere grad av individuell tilpassing enn dagens tjenester. Dette stiller økte kompetansekrav, økt fokus på (hverdags)rehabilitering og bruk av nye teknologiske løsninger.

PRIORITERTE TILTAK OG AKTIVITETER

- Utvikle barnehagene i Øyer slik at kvaliteten styrkes og antall plasser er tilpasset behovet.

- Utvikle grunnskolen i Øyer slik at de faglige resultatene går i positiv retning. Særlig gjelder dette grunnleggende ferdigheter på 1.-4.- trinn.
- Etablering av tolærersystemet i basisfagene, med kontinuerlig evaluering og tilpasning.
- Fokus på innhold i SFO, for å gjøre tilbudet attraktivt for alle.
- Tettere samarbeid mellom skole, barnehage og andre lokalsamfunnsaktører.
- Videreføre arbeidet med Oppvekst 13.
- Fysisk aktivitet inngår i skolehverdagen.
- Gjennomgang av arbeidet med fremmedspråklige barn.
- Overgangsarbeid mellom barnehage og skole og mellom grunnskole og videregående skole.
- Reetablere *Åpen skole*.
- Foreldreveiledningsgrupper på Helsestasjonen, med egne veiledningsgrupper for familier med innvandrerbakgrunn.
- Utprøving av familieråd i flere tjenester som helsestasjon, PPT, psykisk helse og NAV.
- Videreføring av ungdomsprosjekt der ungdom som ikke er i arbeid eller utdanning gis mulighet til mestring og vekst gjennom deltakelse i aktivitet og arbeidstrening kombinert med bistand i hjem og fritid.
- Gjennomføre en ny Ungdata-undersøkelse.
- Opprette SLT-koordinator (samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) etter prosjektperiode med rusveileder.
- Økt satsing på Frisklivssentralen (forutsatt positiv politisk behandling av evalueringsrapport).
- Fritidstilbud til alle barn i kommunen, blant annet gjennom friplassordningen i Kulturskolen.
- Utbygging av Øyer Helsehus, med ferdigstilling i 2016 og gradvis innfasing i drift.
- Etablering av demensfløy på Bakketun bosenter, for å ha på plass alle trinn i demenstrappa.
- Utviklingsarbeid for å ta i bruk *velferdsteknologi* innen helse- og omsorgssektoren.
- Flere faglige utviklingsinitiativ innen helse- og omsorgssektoren, som musikk i demensomsorg, hverdagsrehabilitering og helsestasjon for eldre.

KULTURARV, RESSURSFORVALTNING OG MILJØ

Kommunens målsettinger innenfor dette fokusområdet vil i stor grad bli diskutert og fulgt opp gjennom revidering av kommuneplanens arealdel, og seinere ved revisjon av kommunedelplan for Øyer Sør.

Som et ledd i forebyggende helsearbeid har Øyer kommune tatt initiativ til et samarbeid med næringslivet og kultur- og idrettsforeninger om merking av turstier. Med midler fra Gjensidige-stiftelsen og Oppland fylkeskommune tilrettelegges det for friluftsliv i nærmiljøet, slik at folk flest kan holde seg aktive. Merking av turstier der folk bor gir økt verdiskaping for lokalsamfunnet og bidrar til forebyggende folkehelsearbeid, gir bedre turistopplevelser og ivaretar kulturminner.

Øyer kommune har en kommunedelplan for klima og energi fra 2010. Denne har vært utgangspunkt for klima- og energirelaterte tiltak som er utført i kommunens regi de seinere år. I vesentlig grad dreier dette seg om energisparende arbeid i kommunens egne bygg og ladestasjoner for el-biler. Likevel ligger Øyer fortsatt høyt på energiforbruk sammenlignet med andre, og det arbeides med å

redusere forbruket, bl.a. gjennom arealeffektivisering.

PRIORITERTE TILTAK OG AKTIVITETER

- Kommuneplanens arealdel.
- Kommunedelplan Øyer Sør.
- Redusere energiforbruket i kommunale bygg.
- Prosjekt Turstier i Øyer kommune.
- Stimulere til bruk av tre.
- Rehabilitering av Pilegrimsleden.

VERDISKAPING OG NÆRINGSUTVIKLING

Utviklingspotensialet for verdiskaping og næringsutvikling både i kommunen og i Lillehammer-regionen er godt, med høy byggeaktivitet, attraktive boområder, vekst i turistdestinasjonen, solid næringsmiddelindustri og store områder med attraktiv beliggenhet til god infrastruktur.

Regional næringsplan for Lillehammer-regionen ble vedtatt i 2014. Formålet med planen er å løfte fram områder innen næringsutvikling der kommunene, FoU og næringsliv i regionen har felles interesser, og der man kan oppnå mer i fellesskap enn hver for seg. Det er etablert en regional næringsutviklingsenhet organisert som vertskommunesamarbeid i regionen med Lillehammer som vertskommune. Alle tre kommuner skal finansiere én fast fulltids stilling til enheten. Rådmannen foreslår at Øyer kommune bidrar med en full stilling fra 2016.

Kommunedelplan Landbruk Lillehammer-regionen 2014-2025 ble vedtatt i oktober 2014. Planen har som visjon; *Regionen har et offensivt landbruk med økt produksjon og verdiskaping som gir en høyere status i samfunnet.* Planen bygger på åtte målsettinger om det framtidige landbruket i regionen, og inneholder også retningslinjer for saksbehandling. Følgende tema fra planen skal prioriteres i en treårsperiode; rekruttering, synlighet, økt produksjon og sysselsetting.

PRIORITERTE TILTAK OG AKTIVITETER

- Bidra til å skape og vedlikeholde gode nettverk mellom næringslivsaktører og kommunen, og næringslivsaktørene i mellom.
- Iverksette ny regional næringsplan. Finansiering av Øyers stilling ved den regionale næringsutviklingsenheten fra 2016.
- Følge opp kommunedelplan landbruk, med fokus på temaene rekruttering, synlighet, økt produksjon og sysselsetting.
- Bidra til å etablere lønnsom lokal matproduksjon i Øyer.
- Delta aktivt for å utvikle samhandling mellom landbruk og turisme.
- Legge til rette for utvikling av varme senger i Hafjell og fortsatt utvikling av hytteområder i Hafjell og Musdalsetra.

SAMFERDSEL OG INFRASTRUKTUR

Vegbygging og vegvedlikehold er viktige bidrag til grunnleggende infrastruktur for lokalsamfunnet. I økonomiplanen ligger det midler til vegvedlikehold i kommende fireårsperiode, men svært begrenset. Det blir derfor viktig å prioritere bruken av midler best mulig.

En større opprusting av E6 gjennom Øyer ble ferdigstilt i 2012. I løpet av kommende fireårsperiode vil Statens vegvesen utarbeide en kommunedelplan for framtidig E6 mellom Vingrom og Ensby. Øyer kommune vil bidra med planressurser i dette arbeidet.

Øyer kommune deltar i et samarbeidsprosjekt mellom Samferdselsdepartementet, kommunene Lillehammer, Øyer og Gausdal, Statens vegvesen og Oppland fylkeskommune; Kollektivtransport i distriktene (KID). Visjonen for prosjektet er «Enkelt å reise kollektivt».

Trafikksikkerhetsplanen er under implementering, og Øyer kommune skal fortsette sitt arbeid som «Trafikksikker kommune».

Livsløpsperspektiv i planlegging av kommunale investeringer og drift er nødvendig for å bidra til bedre økonomistyring, herunder arealeffektivisering og utarbeidelse av FDV-planer (forvaltning, drift og vedlikehold).

Vann og avløp har en stabil, gebyrfinansiert tjenesteproduksjon innen forvaltning, drift, vedlikehold og utbygging. Virksomheten oppnår også gode faglige resultater. For å sikre dagens og framtidens behov skal det utarbeides en samlet plan for vann- og avløpssektoren.

PRIORITERTE TILTAK OG AKTIVITETER

- Vegvedlikehold holdes så lavt som mulig i planperioden.
- Gang- og sykkelveg mellom Øyer og Lillehammer.
- Kommunedelplan E6 Vingrom – Ensby.
- Arbeide for å bedre busstilbudet fra Lillehammer skystasjon til Øyer og Tretten, med flere avganger og flere stoppesteder.
- Arbeide for å etablere skystasjon i Øyer.
- Utarbeidelse av hovedplan for vann og avløp.

SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP

Øyer kommune har et velfungerende planverk i forhold til samfunnssikkerhet og beredskap. Helhetlig ROS-analyse var imidlertid forutsatt revidert i 2014, dette er ikke foretatt, men planlegges gjennomført innenfor kommende 4-års periode.

Konsekvensen av et endret klima er en del av kommunens ansvarsområde. For Øyers del er det først og fremst mer og voldsommere nedbør som er utfordringen. De siste års erfaringer med vann på avveie,

og betydelige ødeleggelser der det normalt dreier seg om små bekker, gjør det nødvendig å utføre forebyggende tiltak.

PRIORITERTE TILTAK OG AKTIVITETER

- Sikre velfungerende beredskap.
- Revisjon av ROS-analyse og aktuelle handlingsplaner.
- Gjennomføring av flomsikringstiltak.

RESULTATMÅL 2016

Resultatmål 2016 er en sammenstilling av hvor hovedfokuset i organisasjonen skal være kommende år. Resultatmål 2016 danner grunnlag for sektorenes målkart, som det skal rapporteres på månedlig gjennom året.

Etter arbeidsmøte i kommunestyret i juni ble *aktivitet, møteplasser og tidlig innsats* utpekt som fokusområder for Øyer i 2016. For disse tre områdene skal den enkelte sektor utforme konkrete mål som skal inngå i sektormålkartene.

Det er et mål å snu den negativt utviklingen Øyer kommune har hatt på Kommunebarometeret de siste årene. For hver sektor er det valgt ut aktuelle indikatorer fra Kommunebarometeret som inngår i sektormålkartene.

For kommunen som organisasjon er det valgt to indikatorer; sykefravær og resultater fra LedMed-undersøkelsen. Sykefraværet i kommunen har totalt sett hatt en positiv utvikling over flere år, og det er et mål å fortsette denne trenden. Målet er å ha et sykefravær på under 5 % i 2016 for hele kommunen, og med fortsatt reduksjon i korttidsfraværet. Hver enkelt sektor setter sine mål for sykefravær i 2016, ut fra kommunens mål på 5 % og situasjonen i sektoren.

Tema	Resultatmål	Kommentar
Fokusområder 2016		
	1. <i>Aktivitet</i>	Resultatmål utformes på sektornivå.
	2. <i>Møteplasser</i>	Resultatmål utformes på sektornivå.
	3. <i>Tidlig innsats</i>	Resultatmål utformes på sektornivå.
Økonomi		
Budsjett	Ingen avvik fra budsjett. Overskridelser +/- 2 %	Månedlig budsjett- oppfølging av virksomheter.
Handlingsregel # 1	Netto driftsresultat: 2,0 %	Gradvis oppbygging av netto driftsresultat til 3 %.
Handlingsregel # 2	Renteutgifter og avdrag under 10 % av brutto driftsinntekter	
Organisasjon		
Sykefravær	< 5 % totalt i Øyer kommune	Sektorvise mål fastsettes. Særlig fokus på reduksjon i korttidsfravær.
LedMed-undersøkelsen	Høyere totalindeks enn 2015	2015: 73 2014: 72
Omdømme		
Innbyggerundersøkelsen	Høyere snitt enn 2015	2015: 4,5 (skala 1-6) 2013: 4,4 (skala 1-6)
Kommunebarometeret	Nr. 50	Tidligere plasseringer: 2015: 236 2014: 219 2013: 120
Samfunnsutvikling		
Befolkningsvekst	2 % vekst i folketallet	Vekst i folketallet i henhold til framskriving.
Nyetableringer	De 10 første boenhetene etablert i Trodal	
	Minst én lokal matprodusent etablert i Øyer	
Lokaldemokrati		
	Minst 100 seere på overføring av hvert kommunestyremøte	
	God opplæring av nye folkevalgte	
	Delegeringsreglementet vedtatt og implementert	

ØKONOMIPLAN 2016 - 2019

HANDLINGSREGLER

For å sikre soliditeten i kommunens økonomi er det innført to handlingsregler som forutsettes lagt til grunn i den økonomiske planleggingen. Handlingsregel #1 er foreslått endret som følge av endring i sentrale anbefalinger etter at merverdiavgiftkompensasjon for investering nå i sin helhet føres i investeringsregnskapet.

Regel #1: Kommunen skal ha 2 % netto driftsresultat

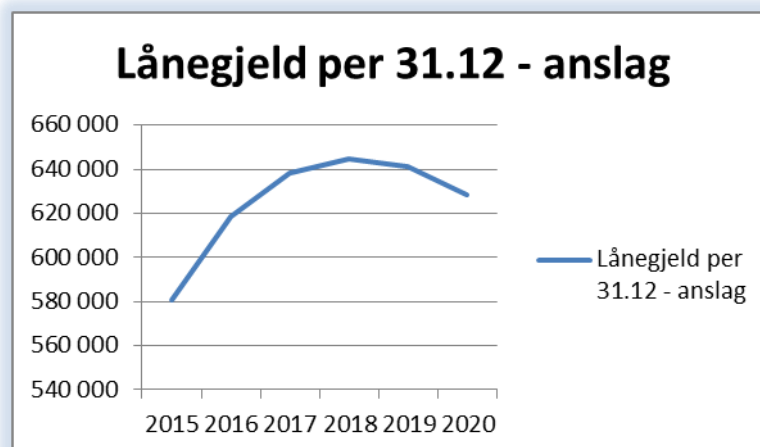
Handlingsregel #1 innebærer at netto driftsresultat, det vil si resultat før bruk og avsetninger til fond, over tid skal være minimum 2 %. Økonomiplanen gir netto driftsresultat mellom 1,97 % og 2,18 % for årene i planperioden.

Regel #2: Renteutgifter og avdrag skal alltid være under 10 % av brutto driftsinntekter

Handlingsregel #2 innebærer at renteutgifter og avdrag fratrukket kalkulatoriske renter og avskrivninger fra virksomhet vann og avløp skal begrenses til 10 % av brutto driftsinntekter. Økonomiplanen gir en andel på mellom 8,31 % og 9,02 % for årene i planperioden.

GJELDSUTVIKLING

Kommunen har per 31.12.14 en lånegjeld på 519 millioner kr. I løpet av 2015 øker lånegjelden ytterligere og prognostisert vil kommunen per 31.12.15 ha en lånegjeld på 580 millioner kr. Dette er en økning på 228 millioner kr siden 2012. Den økte lånegjelda medfører at en betydelig større andel av driftsbudsjettet bindes opp i renter og avdrag, og reduserer det økonomiske handlingsrommet i svært stor grad. Som diagrammet nedenfor viser vil kommunens lånegjeld fortsatt stige frem mot 2018 før gjeldsgraden vil gå ned. Andelen av lånegjeld knyttet til selvfinansierende investeringer vil øke i perioden.

Tabellen nedenfor viser anslag på utviklingen i kapitalkostnader og lånegjeld i økonomiplanperioden.

Utvikling i kapitalkostnader og lånegjeld i økonomiplanperioden, anslag:					
	2015	2016	2017	2018	2019
Avdragsutgifter	18 940	17 910	18 940	18 574	17 484
Renteutgifter	17 430	17 544	17 658	19 126	18 776
Låneopptak ekskl. startlån	71 900	56 265	43 217	30 080	19 290
Herav VA-lån	27 400	36 050	25 400	21 000	11 000
Lånegjeld per 31.12 - anslag	580 413	618 768	638 045	644 551	641 357

Fremtidig rentenivå vil ha stor betydning for hvor belastende gjeldsnivået blir i årene fremover. Det er i økonomiplanperioden budsjettert med 2,5 % rente.

Vann og avløp sin andel av kommunens låneportefølje øker noe i planperioden, fra 27 % i 2016 til 30 % i 2019. Kapitalutgiftene for disse lånene dekkes gjennom gebyrer og belastes ikke kommunens øvrige driftsøkonomi.

RISIKOFAKTORER

Det er fra og med 2017 lagt inn en betydelig økning i frie inntekter på grunn av økt innbyggertall som følge av Trodal-feltet. Dette er en stor usikkerhetsfaktor og tilretteleggingen av boligfeltet blir svært viktig for at kommunen får økonomiske belastninger som følge av forskuttering av utgifter knyttet til grunnerverv og infrastrukturtiltak.

De økonomiske utfordringene er store. Lånegjelda har økt markant de siste årene og øker ytterligere i 2016, med bakgrunn i vedtatt utbygging av Øyer helsehus. Det forventes at lånegjelda fra og med 2017 flater ut og at det vil komme en nedgang i forbindelse med nedbetaling av lån knyttet til Trodal boligfelt. Øyer kommune er likevel fortsatt svært sårbare ved en eventuell renteøkning.

I rådmannens innstilling til budsjett 2016 er det ikke lagt inn store reduksjoner i rammene til sektorene. Den økonomiske situasjonen for 2015 viser likevel at det fortsatt er viktig med fokus på effektivisering i sektorene. Budsjetttrammene holdes relativt stabilt og gir dermed sektorene mulighet til å jobbe videre med sine tiltak for å komme i balanse. Det er helt avgjørende at disse tiltakene gjennomføres for at økonomien framover skal være bærekraftig.

DRIFTSBUDSJETTET

Tabellen under viser kommunens disponible inntekter i planperioden, fratrukket rente- og avdrags-utgifter og avsetning til netto driftsresultat.

Tall i 1000 kroner	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Skatt på inntekt og formue	-128 100	-131 100	-131 800	-132 600	-133 400
Ordinært rammetilskudd	-129 100	-129 100	-129 100	-129 100	-129 100
Skatt på eiendom	-24 400	-25 800	-26 200	-26 600	-26 600
Andre direkte eller indirekte skatter	-9 910	-9 910	-9 910	-9 910	-9 910
Andre generelle statstilskudd	-1 600	-1 520	-1 520	-1 505	-1 505
Sum frie disponible inntekter	-293 110	-297 430	-298 530	-299 715	-300 515
Renteinntekter og utbytte	-11 117	-11 117	-11 117	-11 117	-11 117
Gevinst finansielle instrumenter	-	-	-	-	-
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	17 443	17 456	18 438	19 011	18 661
Tap finansielle instrumenter	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	17 910	18 940	18 574	17 484	17 796
Netto finansinntekter/-utgifter	24 236	25 279	25 895	25 378	25 340
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	-	-	-	-	-
Til ubundne avsetninger	8 742	9 734	10 085	10 583	10 635
Til bundne avsetninger	-	-	-	-	-
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-	-	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-500	-500	-500	-500	-500
Bruk av bundne avsetninger	-	-	-	-	-
Netto avsetninger	8 242	9 234	9 585	10 083	10 135
Overført til investeringsregnskapet	950	1 450	1 450	1 450	1 450
Til fordeling drift	-259 682	-261 467	-261 600	-262 804	-263 590
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	259 682	261 467	261 600	262 804	263 590
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	0	0	0	0	0

Økonomi- og handlingsplan 2016-2019

Hver enkelt sektor har resultatansvar for sitt område. Det vedtas rammer for hver sektor basert på kvalitet og omfang i kommunens tilbud. Tabellen under viser fordelingen til sektorene per år i planperioden.

Tall i 1000 kr		Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
100	Politisk styring og administrasjon	17 450	17 525	17 365	17 525	17 365
200	Fellesutgifter	30 260	31 760	32 360	32 260	32 260
310	Sektor oppvekst	64 093	63 763	63 763	63 763	63 763
420	Sektor familie og velferd	46 546	47 041	47 046	47 046	47 046
440	Sektor helse og omsorg	76 837	77 962	77 462	78 462	79 462
500	Sektor kultur og fritid	8 957	8 917	8 917	8 917	8 917
540	Sektor plan og utvikling	25 489	25 069	25 769	25 769	25 769
900	Skatt og finans	0	0	0	0	0
910	Kalkulatoriske renter og avdrag	-9 950	-10 570	-11 082	-10 938	-10 992
Sum til fordeling drift		259 682	261 467	261 600	262 804	263 590

INVESTERINGSBUDSJETTET

INVESTERINGER EKSKL. VA

	Tiltak	Bevilget tidligere	2016	2017	2018	2019	Totalramme
Bygg helse	Øyer helsehus	162 000	11 000				173 000
Bygg helse	Heis Bakketun		500				500
Bygg idrett	Tretten Idrettshall, oppgradering	200	600	600	400		1 800
Bygg kultur	Ungdomsklubben - oppussing			300			300
Bygg kultur	Vanntåkeanlegg Øyer og Tretten kirke					2 000	2 000
Helse	Innløsning av privat legepraksis	400	400	400			1 200
IT	Overgang til Agresso M3	1 610	250	250			2 110
IT	Ehandelsprosjektet (innkjøp)	960	300				1 260
IT	Kjøp av IT - utstyr ifbm overgang fra leasing		500	500	500	500	2 000
IT	Velferdsteknologi PLO	1 950	1 000	2 500	1 500		6 950
Klimatilpasning	Kommunedelplan Klima og energi	800	200	300			1 300
Pensjon	Egenkapitalinnskudd KLP		740	740	740	740	2 960
Sentrumsutvikling	Sentrumsutvikling Øyer sentrum	1 900	500	500			2 900
Sentrumsutvikling	Sentrumsutvikling Tretten sentrum	400	200	200			800
Sosial støtte	Startlån		5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Utbyggingsområder	Skriua - støyskjerming		500				500
Vei	Gjenstående skilting av gateadresser	200	200				400
Vei Utbedring	Asfaltering av kommunale veger	1 000	1 000		1 000		3 000
Vei Utbedring	Trafikksikkerhetstiltak iht TS-planen	100	100	100			300
Investeringer der rente og avdragsutgifter dekkes ved innsparing/økte inntekter i virksomhetene							
Bolig helse	Boliger HEFA	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Bygg brann	Ny brannstasjon Tretten			7 000			
	Sum i planperioden		24 990	20 390	11 140	10 240	

Finansiering:						
		2016	2017	2018	2019	
Egenkapital: Investeringsmoms		3 325	1 123	610	500	
Egenkapital for øvrig		950	1 450	1 450	1 450	
Sum tilskudd/salgsinntekter/delfinansiering		500	0	0	0	
Eksterne lån		20 215	17 817	9 080	8 290	
Sum finansiering		24 990	20 390	11 140	10 240	
Oversikt bruk av egenkapital						
Startlån, "egenandel"		450	450	450	450	
Bruk av fond		0	0	0	0	
Annen egenkapital		500	1 000	1 000	1 000	
Sum egenkapital		950	1 450	1 450	1 450	
Tilskudd/salgsinntekter - investeringer - usikre anslag:						
Sykehjemsplasser tilskudd		0	0	0	0	
Boligbygging - salgsinntekter		500	0	0	0	
Sum tilskudd/salgsinntekter		500	0	0	0	
Momskompensasjon						
Bygg		3 090	1 110	480	500	
Veg		235	13	130	0	
Sum mva		3 325	1 123	610	500	

KOMMENTARER TIL INVESTERINGSTILTAKENE

BYGG:

Øyer Helsehus

Øyer Helsehus er under utbygging og forventes ferdigstilt i løpet av 2016.

Heis Bakketun

Nåværende løfteplattform ble bygd som en enkel løfter for materiell og utstyr i 1988 og var ikke tiltenkt særlige oppgaver som personløfter. Når denne har blitt brukt som personløfter betyr det at slitasten har blitt større enn forutsatt og Norsk Heiskontroll har gitt et pålegg om at diverse deler må skiftes ut. Dette er en kostnad til ca 100.000 kr. Når det så i tillegg har blitt endringer i brukersfunksjonen, er det hensiktsmessig at heisen må utbedres til også å kunne dekke funksjon som personløfter. Det er i dag 5 av 8 brukere i leilighetene i 2. etg som er avhengig av heisen som personløfter. Kostnadene omfatter ny heis og ny heissjakt.

Tretten idrettshall, oppgradering

Øyer kommune overtok Tretten Idrettshall med virkning fra 1.1.15. Det er utarbeidet en teknisk tilstandsrapport som viser nødvendig oppgradering av Tretten Idrettshall. Av de største tiltakene nevnes her tetting av tak, nytt gulvbelegg i hallen, brannalarmanlegg og varme- og belysningsanlegg i hallen. Det avsettes midler i planperioden til dette. Tetting av tak er prioritert.

Ungdomsklubben – oppussing

Det settes av midler til oppussing av ungdomsklubben i 2017. Klubblokalene har ikke blitt grunnleggende pusset opp siden de ble tatt i bruk. Blant annet er gulvene så slitt at de ikke lar seg rengjøre på ordinært vis.

Vanntåkeanlegg Øyer og Tretten kirke

Brannsikring av de to kirkene i kommunen. Nødvendig forebyggende tiltak.

Ny brannstasjon på Tretten

Brannstyret har i oktober 2015 vedtatt, etter innstilling fra rådmannen i Øyer og brannsjefen, at det skal bygges ny brannstasjon på Tretten. Det er utarbeidet et skisseprosjekt som viser en bygningsmasse på 292 m² og en prosjektkostnad på 6,9 mill kr. I tillegg vil det komme tomtekostnader og noe arbeider utomhus, men i fradrag kommer salg av nåværende brannstasjon. Det er for tiden under vurdering 2 alternative tomter. Den ene er langs nedkjøringsrampen til Tretten RA og den andre er lengst nord på Tine sin eiendom vis a vis jernbaneundergangen til Fv 254. Viktige hensyn å ta ved valg av tomt er nærhet til hovedveger, skal ligge nord for Øyertunellen og nært til helsehuset. Andre elementer er parkerings- og øvingsareal for brannmannskapene.

Investeringen skal finansieres ved gjennom utleie til brannvesenet på en 30 års kontrakt.

HELSE

Innløsning av privat legepraksis

Det er budsjettert midler til innløsning av en privat legepraksis. Vederlaget betales ut over en treårsperiode fra 2015 – 2018.

IT

Overgang til Agresso M3

En reimplementering av økonomisystemet aggresso har vært gjennomført. Det arbeides nå for å videreutvikle systemet. Det budsjetteres midler framover til å dekke blant annet elektronisk reiseregning, ulike selvbetjeningsløsning for blant annet fraværsregistrering og registrering av variabel lønn. Det forventes store organisatoriske gevinster på sikt.

Ehandelsprosjektet (Innkjøp)

Målet med prosjektet er å innføre fullelektronisk handel for kommunene Lillehammer, Øyer og Gausdal som skal gi bedre kostnadsstyring, bedre avtalelojalitet og mer effektive innkjøpsrutiner. Det er forutsatt redusert driftsoverføring til Fellesenhet Økonomi i slutten av perioden med bakgrunn i dette. Prosjektet ble satt i gang i 2014, men gjennomføringsfasen vil være i 2015 og 2016.

Velferdsteknologi PLO

Øyer kommune bør utvikle seg til en foregangskommune på området i regionen. Det er en mulighet for å bygge et SMART hus på et sted i Øyer (for helt vanlige brukere) og vi kan innrette et av rommene på Øyer helsehus som et eksempelrom. Begge deler kan gjøres i tett samarbeid med næringsliv og private IT leverandører. Prosjektet vil bestå av:

- innføring av håndholdte enheter for hjemmetjeneste (PDA/smartphone, Tilpassing Gerica, opplæring, sykepleiere)
- Innføring av stor notebok hjemme hos demente for å minne dem om medisiner, nøkler og andre hverdagssaker. Investering ca 1 million kr.
- Kartlegging, herunder:
  - o Videreutvikling trygghetsalarm (kartleggingsprosjekt). Meningen er at disse bør fornyes med den nyeste teknologi f.eks GPS.
  - o kartlegging av samspill innenfor omsorgstrappen: hvordan kan vi innovere våre tjenester slik at våre brukere kan bo så lenge som mulig hjemme
  - o kartlegging ved et bofellesskap og BPA: Vi kjenner behovet til våre brukere, men ikke på hvilke måter velferdsteknologi kan hjelpe oss med øking av mestringsnivået for hver bruker
  - o kartlegging av innføring av velferdsteknologi i Øyer Helsehus

KLIMATILPASNING:

Kommunedelplan for klima og energi

Kommunedelplan for klima og energi ble vedtatt 28.1.2010. I tiltaksplanen er det foreslått en rekke tiltak for å nå målsettingene i planen. En del tiltak medfører ikke økte kostnader, mens andre tiltak krever særskilte bevilgninger. Samlet i planperioden er lagt inn kr 500.000 til oppfølging av investeringer tilknyttet kommunedelplanen. Dette kommer i tillegg til tidligere bevilgninger.

PENSJON

Pensjonsleverandøren (KLP)

Det legges til grunn at det også for 2016 og resten av planperioden vil bli innkalt egenkapital til KLP. Begrunnelsen er at når pensjonsfondene øker, medfører dette samtidig behov for økt egenkapital og dermed tilskudd av egenkapital fra eierne.

Formannskapetets innstilling, 03. november 2015

SENTRUMSUTVIKLING

Øyer sentrum

Det er lagt inn en million til sammen i 2016 og 2017 til oppfølging av tiltak i reguleringsplanen for Øyer sentrum. Det gjenstår noen midler av tidligere bevilgninger.

Tretten sentrum

Forprosjekt for sentrumsutvikling Tretten sentrum ble vedtatt i KST april 2014. Handlingsplan i ferdig prosjekt angir hvilke tiltak som skal prioriteres. Bevilgede midler i 2014 og 2015 (400.000), samt 200.000 hvert år i 2016 og 2017 vil gi muligheter til å iverksette tiltak som vedtas i prosjektet.

SOSIAL STØTTE

Startlån

Det legges til grunn at det tas opp startlån i størrelsesorden 5 millioner kroner per år i perioden.

UTBYGGINGSOMRÅDER

Skriua – støyskjerming

Rekkefølgebestemmelsene i reguleringsplanen sier at det skal settes opp godkjente sikringsgjerder mot jernbanens sporområde. Det samme gjelder støyskjerm/støyvoll. Sikringsgjerde kan kombineres med støyskjerm. Investeringen er nødvendig for videre utbygging av området, samt at det oppfyller krav for allerede tillatt oppført bebyggelse.

VEG

Gjenstående skilting av gateadresser

Det er bevilget 200.000 kroner i 2016,- for å få til tilfredsstillende skilting av resterende gateadresser i Øyer kommune. Alle områder i Øyerfjellet inklusive hyttefelt som Våsjøen. Det gjenstår også bevilgning fra tidligere.

Asfaltering

Det avsettes midler til asfaltering av kommunale veger, oppgradering av standarden på tidligere asfalterte veger. Det er mange aktuelle veger, men i første omgang skal Furuvegen ferdigstilles, dernest Tuterudvegen, Stavsvegen, Skogvegen og Bakkevegen. Etter vurdering av finansiering for utbedring av flomskader i 2014, ble kun grusvegene asfaltert i 2014, og reasfaltering ble utsatt.

Trafikksikkerhetstiltak

Midlene skal brukes til gjennomføring av tiltak som er vedtatt i kommunens Trafikksikkerhetsplan fra 2014. Tiltakene vises i Handlingsplanen. Midlene skal sikre kommunens egenandel samtidig som det søkes et tilsvarende beløp fra Oppland fylkeskommune.

BOLIGHELSE

Boliger HEFA

Det bevilges midler til kjøp av mindre enheter ved behov. Det forutsettes at kapitalutgifter dekkes av økte leieinntekter.

FINANSIERING

Egenkapital

Det er for 2016 forutsatt overført 950.000 kroner fra driftsbudsjettet til egenandel investeringer. For årene 2018 og utover forutsettes det overført 1,450 mill. Det er forutsatt at Tretten brannstasjon finansieres med lån, men rente og avdragsutgiftene dekkes av husleieinntekter.

Salgsinntekter

Det er forutsatt at støyskjerm Skriua dekkes av salgsinntekter

Eksterne lån

Resterende finansiering.

Økonomi- og handlingsplan 2016-2019

SELVFINANSIERENDE INVESTERINGER

TILTAK I PLANPERIODEN 2015- 2018	Budsj. 2015		Budsj. 2015 justert 1.sept.		Budsj. 2016		Budsj. 2017		Budsj. 2018		Budsj. 2019		SUM 2016-2019	
	AVLØP	VANN	AVLØP	VANN	AVLØP	VANN	AVLØP	VANN					AVLØP	VANN
Kommunal finansiert														
INVESTERINGSTILTAK TRETEN														
Ledningsanlegg Nedre Vasrud til Winge (Musdal-vannforsyning høydebasseng)						2 000		2 000		2 000			-	6 000
Oppgradering Tretten Vannverk - ny forsyningssituasjon mot Øyer inkl. ny vannl. Mo HB		500		960									-	-
Utvidelse av VA Brattbakken industriområde								1 700	1 200				1 700	1 200
INVESTERINGSTILTAK ØYER														
VA-løsning Sørbygda (avlaste Hafjellstrengen)	1 500			3 000									-	-
VA Øyer vest (Øyer Stasjonsområde)					400	400							400	400
Høydebasseng Øyer/Hafjell										3 000		3 000	-	6 000
Hovedledningsnett frem til høydebasseng Øyer/Hafjell										1 000			-	1 000
Ny hovedvannledning Øyer VV til Langvik (oppgradering, oppdimensjonering sjøledning)								3 500					-	3 500
Øyer vannverk (Prøveboring, rehab, oppgradering)		1 000		2 750									-	-
Øyer vannverk (krisevannkilde Langvik)		400		670									-	-
Ny grunnvannsbrønn Øyer vannverk		600		450									-	-
Tilknytning randsonesbebyggelse Nordbygdsvegen	1 700	1 700	900	900									-	-
Tilknytning randsonesbebyggelse Nerlifeltet	1 300	1 300	50	50	1 300	1 300							1 300	1 300
Øvre trykksone Tingberg, ledn. Anl. Haug- Øyer kirke									2 000	2 000			2 000	2 000
VA-anlegg Trodal - Nermo (inkl. hovedstreng avløp til Langvik)	3 300	3 300	3 500	3 500									-	-
Høydebasseng øvre trykksone Nermo (inkl. tilpasning Nermo HB)		3 000		2 800		3 300							-	3 300
Høydebasseng Hunder (Sørbygdsstrengen)								6 100					-	6 100
Høydebasseng Bjørge (inkl. ombygging Grimsrud HB)		3 500		1 100		5 000							-	5 000
Anleggsbidrag tilknytning Bagstadvegen					250	250							250	250
Øke kapasitet vannforsyning H5-H8 ved nytt ledn.anl. og oppgradering av HB Kringelåslia					2 000	3 500							2 000	3 500
Ny VA-streng Ile - Panorama					3 000	3 500	3 000	3 500					6 000	7 000
HB Hundersetervegn (kt505) + trykkøker kt 410 (Skalmstad)									3 500	3 500			3 500	3 500
HB Dølda (kt. 585)												6 000	-	6 000
													-	-
Andre Investeringstiltak														
Rehabilitering av eks. VA-anlegg (Tretten samf.hus- Øyer helsehus 2015, Lyngvegen + Øvre	2 000	2 000	450	450	2 000	2 500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	5 000	5 500
Rehab Bådstø og Fredheim avløpspumpestasjon					800								800	-
Langvik avløpspumpestasjon					1 500								1 500	-
Lager Tretten ra					1 000	1 000							1 000	1 000
Inventar og utstyr (Utskifting av pickup + ny til ny driftsoperatør 2016)	150	150	-	-	400	400	200	200					600	600
Tilstandsvurdering/oppgradering av Tretten ra					250		2 000		2 000				4 250	-
Sum netto investeringstiltak i perioden (1000 kr)	9 950	17 450	4 900	16 630	12 900	23 150	7 900	17 500	8 500	12 500	1 000	10 000	93 450	

INVESTERINGSTILTAK TRETEN

Ledningsanlegg Nedre Vasrud til Winge (Musdal-vannforsyning høydebasseng)

Høydebasseng ved Offigstadhaugen, Berg og Winge for å etablere kommunal vannforsyning i Musdal. Vannledninger ble lagt sammen med avløpsledninger i 2008/2009.

Utvidelse av VA Brattbakken industriområde

Muliggjøre tilknytning for alle på Brattbakken industriområde. Kapasitetsmessig mulig å gjennomføre i 2017. Avhengig av behov og evt. nye planer for området. Kost/nytte faktor vurderes i hovedplan.

INVESTERINGSTILTAK ØYER

VA Øyer vest (Øyer stasjonområde)

Tilknytte eksisterende boliger nord for Øyer stasjon

Høydebasseng Øyer/Hafjell

Avsatt midler til dette i 2018 (forskjøvet et år frem i forhold til plan fra i fjor). Tidspunkt for etablering er avhengig av fremtidig belastning. Høydebassenget skal utvide kapasitet i nedre trykksone sammen med eksisterende basseng ved Neremo. Vurderes nærmere i hovedplan.

Hovedledningsnett frem til høydebasseng Øyer/Hafjell

Behov for økt kapasitet mellom Neremo høydebasseng og nytt høydebasseng i Hafjell, se over.

Ny hovedvannledning Øyer vannverk til Langvik (sjøledning)

Sjøledning lagt i 1978. Undersøkelse i 2012 viser at ledningen fortsatt ser forholdsvis bra ut. Nærmere undersøkelser må til for å fastslå tilstand. Det legges opp til en utskifting og eventuelt oppdimensjonering i løpet av 2017.

Tilknytning randsonesbebyggelse Nerlifelset

Tilknytning til hovedstreng for øvre trykksone Øyer kirke – Neremo. Dårlige avløpsforhold i området med mange tette tanker. Utsatt fra 2015 på grunn av kapasitetsforhold ved virksomheten.

Øvre trykksone Tingberg, ledningsanlegg Haug- Øyer kirke

Siste etappe i etablering av en øvre trykksone, jfr Bryhnssvea-Trodal og Trodal- Neremo inkl. høydebasseng. Foreslått gjennomført 2018. Fremdrift vil avhenge av eventuell etablering av øvre del av boligfelt på Tingberg på Moshus sin eiendom og vurdering av behov for brannvann mot Øyer kirke.

Høydebasseng øvre trykksone Neremo

Høydebasseng for å forsyne øvre trykksone mellom Neremo og Øyer kirke. Plassert i grustak tilhørende Neremo ovenfor FV 361. Startet i 2015, ferdigstilles i 2016.

Høydebasseng Hunder og Bjørge

Nyetablert trase langs Sørbygdsvegen styrker forsyningssikkerhet mot Bjørge/Hafjellområdet (syd for alpinbakken). Behov for et høydebasseng på samme nivå som Neremo HB ved Hunder gård. Med et nytt høydebasseng ved Bjørge vil nedre del av nytt boligområde kunne forsynes. Samtidig deles en strekning med høyt trykk (Grimsrud – Bjørge, ca 20 kg trykk). Dette reduseres fare for brudd og øker kapasitet. Basseng ved Bjørge har vært ute på anbud og startes opp høsten 2015.

Anleggsbidrag tilknytning Bagstadvegen

Igangsatt prosjekt i privat regi for å tilknytte inntil 7 boliger langs Bagstadvegen, syd for Solli. Dette har lenge vært et behov, men kommunen har ikke funnet det forsvarlig ut fra en kost/nyttevurdering. I og med at oppsitterne tar 50 % av kostnadene vurderes dette som vel verdt å støtte.

Områdeplan Øyer Sør

Områdeplanen omfatter boligområde i Sørbygda og hytteområder nedenfor Panorama. Det vil her komme behov for store investeringer. Anslått i fjorårets investeringsplan til ca 15 mill kr for 2016 og 2017. Kostnaden foreslås belastet utbyggere ved refusjonsbestemmelser i områdeplan som forventes lagt frem i løpet av høsten 15/vinteren 16. Det anslås en total kostnad på ca 31 mill kr over de neste 4 år. Det er en del usikkerheter her da detaljplanene ikke foreligger og blant annet trasevalg er usikre. Utbygging gjøres i 3 trinn med prioritet på å øke kapasitet på vannforsyning gjennom eksisterende nett til H5_H8 områdene i 2016, samt starte arbeider med nytt hovedledningsnett fra Ile til Panorama for å få tilfredsstillende avløpskapasitet og sikre vannforsyning gjennom en uavhengig streng. Ledningsnettet ferdigstilles i 2017 (avløpsledning kan tas i bruk) og høydebassenger etableres i 2018 og 2019 (alternativ vannforsyning kan tas i bruk).

Fremdrift kan komme til å endres ut fra tidspunkt for når reguleringsplaner fremmes.

ANDRE INVESTERINGSTILTAK

Rehabilitering av eks. VA-anlegg

Gammelt ledningsanlegg i Lyngvegen har behov for utskifting. Har blant annet hatt et par kloakkstopp som har medført kjelleroversvømmelse. Forskjøvet fra 2013 på grunn av kapasitetsproblemer. Anbud utsendt i 2015 og oppstart høsten 2015. Utskifting av ledningsnett mellom Tretten samfunns- hus og Øyer helsehus er foretatt i 2015. Fremover vil det være behov for en kontinuerlig oppgradering av eldre ledningsnett på Tretten og Granrudmoen. Det settes av 2,0 mill kr pr år for dette.

Rehabilitering av Bådstø og Fredheim avløpspumpestasjon

Behov for oppgradering av pumper og elektrisk utstyr ved Bådstø avløpspumpestasjon. Skifte ut eksisterende stasjon ved Fredheim (Tretten sentrum) med tidligere benyttet stasjon fra Tingberg (ut av drift ved E6-utbygging). Nytt elektrisk opplegg.

Rehabilitering av Langvik avløpspumpestasjon.

Gammel stasjon med innlekking ved flom. Behov for kapasitetsøkning på grunn av Trodal boligfelt. Ny stasjon må monteres.

Lager ved Tretten renseanlegg

Det er behov for å etablere ett lagerbygg som kan ivareta utstyr som i dag lagres ute. Plastrør tåler ikke sollys og ødelegges raskt ute. Det er også behov for lagre slik at vi får bedre oversikt.

Inventar og utstyr

Pickup fra slutten av 1990-tallet er moden for utskifting, tenkes skiftet ut i 2016. Ny driftsoperatør ansettes høsten 2015. Det er behov for bil til denne. Dvs. to biler til innkjøp i 2016. En tredje bil fra ca 2000, bør skiftes ut i 2017.

Tilstandsvurdering/oppgradering av Tretten renseanlegg

Renseanlegget ble renoveret i 2000 og det er behov for en gjennomgang for å avklare omfang av utskifting av deler etc. Tilstandsvurdering gjøres i 2016 og det avsettes midler for utskifting etc i 2017 og 2018.